

**ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ,
ΤΗΣ ΖΩΗΣ - ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΜΑΣ!**

★ **πλάνο**

30

ώρες εβδομαδιαία δουλειά

9000

ευρώ καθαρός βασικός μισθός

καφενείο
των ★ ανέργων

παρουσίαση του πλάνου 30/900

Η λέξη “κρίση” έχει μπει για τα καλά στην δημόσια φλυαρία. Και αν δεν έχει συμβεί ήδη, σε λίγο καιρό θα είναι μια λέξη κενή νοήματος. Θα σημαίνει γενικά τα ζόρια, γενικά την φτώχεια, ή γενικά τα κυβερνητικά μέτρα. Εκείνο πάντως που ισχύει ήδη είναι ότι η κρίση, τόσο σαν αιτίες όσο και σαν γεγονότα, έχει πλαστογραφηθεί. Είτε από δόλο, είτε από άγνοια. Και ένα βασικό στοιχείο της πλαστογράφησης είναι η παραδοχή ότι “η κρίση άρχισε” είτε το φθινόπωρο του 2008, είτε κάπου μέσα στο 2009, είτε μετά τις εκλογές του 2009, είτε όποτε το πήρε χαμπάρι ο καθένας.

Έχουμε υποστηρίξει, και έχουμε αποδείξει, ότι οι διεθνείς εξελίξεις μετά την περιβόητη χρεοκοπία της περιβόητης αμερικανικής Lehman Brothers, αποτελούν μόνο την πιο πρόσφατη φάση εκείνου που θα έπρεπε να λέγεται *καπιταλιστική κρίση*. Και καθόλου το σύνολό της. Η πραγματική κρίση μετράει τουλάχιστον 2 δεκαετίες. Επιμένουμε και θα επιμένουμε σ’ αυτό. Διαφορετικά, όχι μόνο η τωρινή φάση της παραμένει “μυστηριώδης” αλλά, το χειρότερο, η προπαγάνδα έχει μεγάλα περιθώρια για να σκορπάζει στα μυαλά και στις συνειδήσεις τα βολικά της ψέμματα. Προετοιμάζοντας το ακόμα χειρότερο μέλλον, και ακυρώνοντας τις όποιες εύστοχες δράσεις θα έπρεπε (ήδη) και πρέπει να αναλάβουμε όσοι και όσες βρίσκονται στα χαμηλά των κοινωνικών ιεραρχιών.

Λοιπόν, αυτή η τελευταία φάση είναι η λογική *Λ*συνέπεια (το τονίζουμε: η λογική συνέπεια) διαδικασιών που ξεκίνησαν διεθνώς απ’ την δεκαετία του 1980. Και στο κέντρο αυτών των διαδικασιών υπάρχει εκείνο που στο παρελθόν ονομάστηκε *δομική αντινομία* του καπιταλισμού. Ας δούμε το θέμα πιο συγκεκριμένα.

Καπιταλισμός είναι βέβαια ένα συγκεκριμένος τρόπος οργάνωσης των κοινωνιών, που έχει σαν βασικό του χαρακτηριστικό την μέγιστη κατά το

δυνατόν εκμετάλλευση της εργασίας, της δημιουργικότητας, για την παραγωγή και την κατανάλωση εμπορευμάτων. Η εκμετάλλευση της εργασίας και η παραγωγή εμπορευμάτων μεγιστοποιείται κατά κύματα αυτά τα 150 ή 200 χρόνια του καπιταλισμού, μέσα απ’ την χρήση μηχανών και την εξέλιξη της τεχνικής.

Τα τελευταία 30 έως 40 χρόνια λοιπόν, σαν απάντηση σε αγώνες εργατικούς, κοινωνικούς και κυρίως παγκόσμιους που όχι μόνο περιόρισαν αισθητά την κερδοφορία των αφεντικών αλλά έφτασαν ως το σημείο να αμφισβητήσουν την εξουσία τους, αγώνες των δεκαετιών του ‘60 και του ‘70, η εκ νέου μηχανοποίηση πολλών επιμέρους σχέσεων και κοινωνικών πεδίων που θα μπορούσαν να αποφέρουν κέρδη και, κυρίως, να αποκαταστήσουν τον έλεγχο των καπιταλιστικών προσταγών, έγινε η λυδία λίθος ενός καινούργιου, θαυμαστού κόσμου. Τόσο η οργάνωση της εργασίας όσο και η οργάνωση του ελεύθερου χρόνου και της κατανάλωσης άρχισαν να περιστρέφονται όλο και πιο εντατικά γύρω από ένα μεγάλο φάσμα καινούργιων μηχανών και τεχνολογιών. **Οι υπολογιστές, η ψηφιακή τηλε-επικοινωνία, η ρομποτική, οι βιοτεχνολογίες, η γενετική, οι νανοτεχνολογίες, το διαδίκτυο, είναι, για να το πούμε κάπως σχηματικά, το καινούργιο μηχανολογικό (και ιδεολογικό) περιβάλλον, που επαναστατικοποίησε κυριολεκτικά αυτό που λέγεται καπιταλισμός.** Απ’ την δεκαετία του ‘80, μιλούσαν για την επερχόμενη “τρίτη βιομηχανική επανάσταση”, το “τρίτο κύμα”, κλπ.

Αυτή η καπιταλιστική επανάσταση, που συνεχίζεται ακόμα, έγινε πάνω στην ίδια βασική ιδέα όπως και οι προηγούμενες, και είχε το ίδιο βασικό αποτέλεσμα. Η βασική ιδέα ήταν το πως όλο και περισσότερες γνώσεις, δεξιότητες και σχέσεις, θα μηχανοποιηθούν, έτσι ώστε να ελέγχονται καλύτερα απ’ τα αφεντικά. Το αποτέλεσμα ήταν ότι δημιουργήθηκαν νέα πεδία (μισθωτής) εργασίας, κι αυτά τα καινούργια πεδία, μαζί με τα

παλιά, χάρη στις νέες μηχανές και την γενικευμένη χρήση τους, αύξησαν (και αυξάνουν) θεαματικά την παραγωγικότητα της εργασίας. Με απλά λόγια, σε ανατολή και δύση, σε βορρά και νότο, οι εργάτες παράγουν προοδευτικά όλο και περισσότερα εμπορεύματα, είτε αυτά είναι πράγματα, είτε είναι υπηρεσίες. Αυτή η αύξηση είναι τρομακτική. Μέσα σε 35 χρόνια, μετρώντας απ' το 1973 και μετά, παγκόσμια, ο πιο μετριοπαθής υπολογισμός δείχνει ότι η παραγωγικότητα της εργασίας διπλασιάστηκε. Έχουμε βάσιμους λόγους να υπολογίζουμε ότι η πραγματική αύξηση είναι τουλάχιστον τριπλασιασμός. Που σημαίνει: οι εργάτες είναι σε θέση να παράγουν τριπλάσια εμπορεύματα σήμερα σε σχέση με τους ίδιους εργάτες το 1973! Αυτό σημαίνει έναν παγκόσμιο κατακλυσμό εμπορευμάτων.

Αυτό είναι το ένα σκέλος των κεντρικών εξελίξεων τα τελευταία 35 χρόνια. Το άλλο σκέλος είναι ότι παντού στον αναπτυσσόμενο καπιταλιστικό κόσμο, δηλαδή στη Βόρεια Αμερική, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ιαπωνία, στη Νότια Κορέα, στην Αυστραλία, οι *πραγματικοί μισθοί* έμειναν καθηλωμένοι ή και μειώθηκαν. Ειδικά μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Υπάρχουν άπειρες στατιστικές μελέτες που το επιβεβαιώνουν αυτό. Ότι, δηλαδή, αυτό που ονομάζεται *κόστος εργασίας* για τα αφεντικά έχει συμπεσσει συστηματικά. Οι μισθοί και τα δημόσια έξοδα υγείας, παιδείας και πρόνοιας μειώνονταν συστηματικά επί χρόνια πριν το 2008. Και μετά, στο όνομα της "αντιμετώπισης της κρίσης", ακόμα περισσότερο.

Συνοψίζοντας: εκείνο που θα έπρεπε να ονομάζεται κρίση είναι αυτό το διαρκές *άνοιγμα της ψαλίδας* ανάμεσα στο τι παράγουν οι εργάτες και στο τι μπορούν να αγοράσουν / καταναλώσουν. Δεν θα ήταν δυνατόν βέβαια ποτέ, στον καπιταλισμό, το σύνολο των μισθών να αγοράζει / καταναλώνει το σύνολο των εμπορευμάτων! Υπάρχουν τα εμπορεύματα πολυτελείας, που προορίζονται για τις ελίτ. Υπάρχουν επίσης οι μηχανές παραγωγής, που αγοράζονται απ' τα εργοδότες. Όμως υπάρχουν πάρα πολλά εμπορεύ-

ματα, είτε πράγματα είτε υπηρεσίες, που προορίζονται για ευρεία κατανάλωση, δηλαδή για τους μισθωτούς.

Και η ψαλίδα μεγάλωνε διαρκώς εδώ και δυο, δυόμισυ, τρεις δεκαετίες. Ο λόγος είναι προφανής: τα αφεντικά, με διάφορους τρόπους, πίεζαν τους μισθούς (και τον έμμεσο μισθό) ώστε να τους είναι φτηνότερη η εργασία, για να είναι πιο πετυχημένοι απέναντι στους ανταγωνιστές τους. Ταυτόχρονα όμως αυτή η φτηνότερη εργασία, ήταν όλο και πιο παραγωγική.

Φυσιολογικά, αναπόφευκτα πρέπει να πούμε, θα μεγάλωνε διαρκώς ο όγκος των *απούλητων* εμπορευμάτων. Και το να αυξάνουν τα εμπορεύματα που μένουν απούλητα είναι ο ορισμός της κρίσης στον καπιταλισμό. Κανονικά, το ξέσπασμα, η καθαρή εκδήλωση της κρίσης, θα συνέβαινε γι' αυτόν τον λόγο: διάφορες επιχειρήσεις θα άρχιζαν να κλείνουν επειδή δεν θα μπορούσαν να πουλήσουν την παραγωγή τους· οι απολύσεις όμως θα μειώναν την γενική καταναλωτική δυνατότητα, οπότε θα έκλειναν και άλλες... Και ούτε καθ' εξής. Αυτό είναι πολύ πιθανό ότι θα συνέβαινε κάποια στιγμή μέσα στη δεκαετία του 1990. Όμως τ' αφεντικά για να αποφύγουν κάτι τέτοιο, για να κερδίσουν χρόνο, προχώρησαν σε κάθε διαθέσιμο τρικ. Και έτσι έδωσαν τέρμα γκάτσι στο κόλπο της κατανάλωσης - με - δανεικά.

Τι έκαναν δηλαδή; Αυτά που έκοβαν απ' τους μισθούς τα δάνειζαν στους μισθωτούς, ώστε να συνεχίζεται η όποια κατανάλωση. Μ' αυτόν τον τρόπο βέβαια έκαναν κάτι οξυμωρο, και το ήξεραν πάρα πολύ καλά. Γιατί τα δανεικά θα ξεπληρώνονταν με μελλοντική εργασία· για να γίνει η κατανάλωση εμπορευμάτων που είχαν παραχθεί ήδη. Μ' άλλα λόγια το κόλπο των μαζικών δανείων υποθήκευε συνολικά την μελλοντική εργασία, καλώντας του υπηκόους / μισθωτούς να καταναλώσουν, μ' αυτήν την υποθήκευση, εκείνα που είχαν ήδη παράξει.

Ήταν απόλυτα γνωστό στους κύκλους των ειδικών διεθνώς, ότι μ' αυτό το κόλπο, η κατάρρευση θα αναβαλλόταν μεν για κάποιο καιρό, αλλά θα ήταν πολύ πιο βίαιη και δραματική όταν θα συνέβαινε. Όμως τ' αφεντικά δεν έκα-

τσαν με σταυρωμένα χέρια περιμένοντας την Ημέρα Χ. Ξέρετε και ξέρουμε ότι απ' τις αρχές της δεκαετίας του 2000 εξαπέλυσαν έναν *προληπτικό πόλεμο*. Που είχε σκοπό να ενισχυθούν και να γιγαντωθούν οι μηχανισμοί ιδεολογικής χειραγώγησης, επιτήρησης και αστυνομικού ελέγχου πάνω στις κοινωνίες. Έτσι ώστε όταν θα έφτανε η Ημέρα Χ, να είναι εξοπλισμένοι σαν αστακοί. Και αυτό ακριβώς συνέβη και συμβαίνει.

Βρισκόμαστε λοιπόν τώρα σ' αυτήν την ιστορική περίοδο, όπου αυτό που αναβλήθηκε μέσω του κόλλου των δανεικών, ξέσπασε τελικά. Με ακόμα πιο οξύ τρόπο. Το μεγάλο άνοιγμα ανάμεσα στην παραγωγικότητα της εργασίας και στις ανάγκες κερδοφορίας που επέβαλαν τη συστηματική μείωση των μισθών, "έσκασε"... Κατάλληλα καθοδηγούμενη απ' τους δημαγωγούς, αυτή η έκρηξη / κατάρρευση, παρουσιάζεται σαν πτώχευση των εργατών: **η εργασία δεν χρειάζεται - περισσεύει**. Βέβαια, ενδιάμεσα, εμφανίζονται ορισμένες *δευτερογενείς συνέπειες της κρίσης*, όπως (για παράδειγμα) τα ελλείμματα των δημόσιων προϋπολογισμών και τα κρατικά χρέη (που είναι λέει χρέη όλων μας...) στις ΗΠΑ, στην Αγγλία, στην Ελλάδα, στην Ρουμανία, στην Βουλγαρία, στην Ιρλανδία, στην Ισπανία, στην Πορτογαλία, στην Ιταλία, στην Ιαπωνία... παντού.

Αλλά πρόκειται για μια συστηματική πλαστογράφηση, όπου πολιτικοί, ειδικοί (οικονομολόγοι), σκέτοι δημαγωγοί και τζογαδόροι, κάνουν διαγωνισμό για το ποιος θα μας αποβλακώσει πιο πετυχημένα. Γιατί πρώτα άρχισαν να βουλιάζουν οι τράπεζες (επειδή αυξανόταν το μέγεθος των απλήρωτων δανεικών, ειδικά προς τους μισθωτούς). Ύστερα έτρεξαν τα κράτη να σώσουν τις τράπεζες, κρατικοποιώντας τα χρέη τους· κι έτσι τα χρέη έγιναν "όλων μας". Και τώρα οφείλουμε να τα "πληρώσουμε" - αλλά αυτό είναι σύννεφο καπνού. **Εκείνο που απαιτούν από όλους εμάς, τους εργάτες, σ' όλο τον κόσμο, είναι να γίνουμε ακόμα φτηνότεροι.**

Πρέπει να πούμε εδώ πως δεν είναι πρώτη φορά που ξεσπάσει τέτοια κρίση, με τις αιτίες που εξηγήσαμε. Και το προηγούμενο μεγά-

λο ξέσπασμα τέτοιου είδους κρίσης, εκείνο της δεκαετίας του 1930, είχε ακριβώς τις ίδιες αιτίες, την ίδια μέθοδο να κουκουλωθεί / καθυστερήσει, και τα ίδια αποτελέσματα. Τότε, επειδή πάλι είχε ανοίξει πολύ η ψαλίδα ανάμεσα στα τότε καταναλωτικά εμπορεύματα (ψυγεία, καλλυντικά, αυτοκίνητα, έτοιμα ρούχα, κλπ κλπ) και στους μισθούς και το τι μπορούσαν να αγοράσουν, ήταν που εφευρέθηκε η πώληση / αγορά με δόσεις. Και με γραμμάτια. Στις ΗΠΑ, στην Αγγλία, στη Γαλλία, αυτό το είδος πωλήσεων είχε γενικευτεί μεταξύ των τότε μισθωτών, και σήμαινε το ίδιο πράγμα: η μελλοντική εργασία τους και οι μελλοντικοί τους μισθοί θα ξεχρέωναν την αγορά / κατανάλωση πραγμάτων που είχαν παραχθεί πριν. Και εκείνα που θα παράγονταν απ' αυτήν την μελλοντική εργασία ποιος θα τα αγόραζε άραγε αφού αυτή θα ξεπλήρωναν ακόμα τις παλιές αγορές τους; Κανένας - όπως και τώρα. Κανείς δεν θα τα αγόραζε, κι έτσι μέρα με την ημέρα, μέσα στην δανεική καταναλωτική ευδαιμονία, πλησίαζαν κοντύτερα στο χείλος του γκρεμού. Κάποια Παρασκευή του 1929 άρχισε η κατάρρευση: το χρηματιστήριο ήταν η συμβολική αρχή. Το ουσιαστικό πρόβλημα βρισκόταν στο ότι ήταν αδύνατο πλέον να συνεχίζει η παραγωγή και η κατανάλωση με εκείνους τους όρους. Ή οι εργάτες θα επαναστατούσαν κοινωνικοποιώντας τα μέσα παραγωγής, ή....

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και σήμερα. Πέρασε μια ορισμένη περίοδος, διεθνώς, δεκαπέντε ή είκοσι χρόνια, όπου το χάσμα ανάμεσα στην παραγωγικότητα της εργασίας και στην αμοιβή της κουκουλωνόταν με τα δανεικά. Πέρασαν πολλά χρόνια περίοδος όπου η εργατική συνείδηση και ο ταξικός ανταγωνισμός έμοιαζε με ανέκδοτο. Και όπου ο μικροαστισμός ήταν στις δόξες του. Για να καταλήξουμε στην κατάρρευση. Όπου η εργασία, αυτή η εξαιρετικά υψηλής παραγωγικότητας εργασία, εμφανίζεται, παρουσιάζεται σαν να είναι εντελώς άχρηστη. Οι απολύσεις αυξάνονται διαρκώς, η ανεργία καλπάζει, μαζί της η φτώχεια βέβαια, μισθοί και συντάξεις κλαδεύονται σαν να είναι φυτά... κι όλα αυτά γιατί; Επειδή είναι μεν διαθέσιμη άφθονη εργασία, αλλά τ' αφεντικά μη έχοντας

κάτι να φοβηθούν, τη θέλουν σχεδόν τσάμπα. Για να πολεμήσουν τους ανταγωνιστές τους με μέσο το μικρότερο κόστος...

Πρέπει να κάνουμε εδώ μια στάση, για να απαντήσουμε προκαταβολικά σε δύο πιθανές απορίες ή και ενστάσεις. Πρώτον, αυτό που περιγράφουμε σα βασική αντινομία και σαν πραγματική αιτία της κρίσης είναι αληθινό (και ένας αληθινός παραλογισμός) ή μήπως είναι μια αυθαίρετη ιδέα, που μπήκε στο μυαλό μας και θέλουμε να πείσουμε κι άλλους; Και δεύτερον, αν είναι έτσι τα πράγματα, τότε γιατί όλοι μιλούν για στιδήποτε άλλο εκτός απ' αυτό;

Λοιπόν, πράγματι, είναι ένας παραλογισμός, ένας παραλογισμός αληθινός, ένας παραλογισμός κα-πι-τα-λι-στι-κό-τα-τος! Όποιος έχει δουλέψει στη ζωή τους έστω για έξι μήνες τον έχει ζήσει - αλλά ίσως δεν έχει σκεφτεί πόσο μακριά πάει. Κάθε εργοδότης, είτε έχει 2 εργάτες / υπαλλήλους είτε έχει 2000 εργάτες / υπαλλήλους, θέλει να τους πληρώνει όσο το δυνατόν λιγότερο, για να έχει όσο το δυνατόν λιγότερα έξοδα, και να μπορεί είτε να έχει μεγαλύτερη κέρδη είτε, ρίχνοντας λίγο τις τιμές, να πετάξει τους ανταγωνιστές του στα σκοινιά. Αυτό είναι κοινότυπο. Μόνο που δεν το θέλει και δεν το κάνει ένας και μοναδικός εργοδότης! Το κάνουν όλοι μαζί.

Λοιπόν: κάθε εργοδότης θέλει οι μισθοί που πληρώνει αυτός να είναι όσο το δυνατόν μικρότεροι, θέλει όμως ταυτόχρονα όλοι οι υπόλοιποι εργάτες / μισθωτοί να έχουν αρκετά λεφτά για να αγοράζουν τα δικά του εμπορεύματα. Ε, επειδή όμως αυτό το κάνουν όλοι, επειδή έτσι πιστεύουν ότι θα αντιμετωπίσουν τους αντιπάλους τους, το αποτέλεσμα είναι ότι όλοι οι μισθοί πέφτουν, και ταυτόχρονα όλοι οι εργοδότες βρίσκονται μπροστά σε μια μειούμενη “δεξαμενή αγοραστών”! Την οποία παλεύουν όλο και σκληρότερα να κερδίσουν. Πώς; Μειώνοντας ακόμα περισσότερο το κόστος εργασίας, ο καθένας για πάρτη του. Μπας και με λίγο φτηνότερα εμπορεύματα εξουδετερώσει ξανά τους ανταγωνιστές του... και ούτω καθ' εξής. **Είναι πράγματι παράλογο, αλλά για τον καπιταλισμό αυτό είναι ο χρυσός κανόνας:** να πολεμούν τ' αφεντικά μεταξύ τους πατώντας

πάνω στους εργάτες τους. Στην τωρινή φιλολογία, το ακούμε ξανά και ξανά, το πρόβλημα είναι “η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας”. Πρόκειται για μια διατύπωση έντεχνη, για να μισοκαταλαβαίνουμε το νόημα, αλλά με τρόπο που να κάνουμε το πρόβλημα των αφεντικών δικό μας. “Ανταγωνιστικότητα”, δηλαδή ποιό αφεντικό πουλάει περισσότερο σε βάρος άλλων. “Οικονομία”, δηλαδή καπιταλισμός. Και “μας”: όλων μας...

Αυτό συμβαίνει λοιπόν: **κάθε αφεντικό θέλει να έχει τους φτηνότερους εργάτες και τους πλουσιότερους πελάτες - που όμως είναι οι εργάτες άλλων αφεντικών, οπότε κι αυτοί δεν έχουν λεφτά...** Οπότε κάθε τόσο ξεσπάσει μια κάποια κρίση. “Μικροκρίσεις” έχουν ξεσπάσει πολλές τα τελευταία 30, 35 χρόνια. Αυτή όμως δεν είναι μικρή. Γιατί συμπυκνώνει το τέλος όλων των μερεμετιών που έγιναν για να ξεπεραστούν οι προηγούμενες, οι πιο μικρές. Είναι, δηλαδή, μια κορύφωση, μια καθαρή επίδειξη, αυτού που είναι ο καπιταλισμός. Του πως δουλεύει. Και του πως, για να δουλέψει, οργανώνει μεγάλης κλίμακας καταστροφές.

Όσο για την απορία “και γιατί λοιπόν όλοι μιλάνε για στιδήποτε άλλο εκτός απ' αυτήν την βασική αιτία;”, εδώ η πραγματικότητα είναι η εξής: **μόνο εργάτες θα είχαν κάθε λόγο του κόσμου να βάλουν το δάκτυλο στην πληγή!** Γιατί μόνο εργάτες ξέρουν (ή θα μπορούσαν να ξέρουν) πώς έφτασε το πράγμα εδώ. Όλοι οι υπόλοιποι, είτε στελεχώνουν τα μήντια, είτε στελεχώνουν τις κυβερνήσεις, είτε στελεχώνουν τα κόμματα, είτε τα πανεπιστήμια, είτε έχουν οποιαδήποτε άλλη θέση σχετικής εξουσίας δεν έχουν κανένα λόγο να πουν την αλήθεια. Αντίθετα έχουν πολλούς λόγους να την κρύψουν. Να την κουκουλώσουν. Και στο παρελθόν, σε παρόμοιες συνθήκες, το ίδιο συνέβη. Μόνο οι οργανωμένοι εργάτες, είτε σε μαχητικά συνδικάτα είτε στα παλιά κομμουνιστικά κόμματα και στις αναρχικές οργανώσεις, ως την δεκαετία του 1930, είχαν λόγους και ήταν σε θέση να δείξουν τα βρώμικα σωθικά του καπιταλισμού. Δηλαδή αυτήν τη θεμελιώδη αντινομία μεταξύ της κοινωνικότητας της εργασίας, της παραγωγής, της δημιουργίας

του πλούτου, και της ιδιωτικότητας της κερδοφορίας, της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής.

Όμως αυτό τώρα δεν συμβαίνει. Ούτε στην Ελλάδα ούτε αλλού. Γιατί; Και πάλι η απάντηση δεν βρίσκεται σε κάποια συνωμοσία. Η απάντηση είναι εντελώς ιστορική. Επί πολλές δεκαετίες τα συνδικάτα και τα κόμματα, όλα τα κόμματα, έγιναν οργανικό μέρος του κράτους. Δέθηκαν με χίλιους δυο δεσμούς, ανάμεσα στους οποίους οι οικονομικοί είναι εξαιρετικά σημαντικοί. Και έμαθαν να διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα ανάλογα με τα ιδιοτελή τους συμφέροντα.

Μας είναι εύκολο να καταγγείλουμε την αριστερά, σ' όλες τις εκδοχές της στην Ελλάδα και διεθνώς, και τα συνδικάτα, γι' αυτό το χάλι, και θα το κάνουμε. Πρέπει πάντως να θυμόμαστε ότι το να μεταθέτει κανείς τις ευθύνες του σε άλλους δεν είναι ούτε χρήσιμο ούτε αλλάζει τις καταστάσεις. Έχουμε επίσης ευθύνες όλοι, οι χιλιάδες και τα εκατομμύρια των εργατών του κόσμου, ειδικά του "πρώτου" κόσμου, γιατί αποκοιμηθήκαμε γλυκά με τις όποιες δανειακές δυνατότητες καταναλωτισμού, και κλείσαμε τα μάτια στο *τραίνο που ερχόταν καταπάνω μας*. Σφύριζε αυτό, σφυρίζαμε κι εμείς.... Νομίζαμε ότι μας χαιρετάει....

Λοιπόν, οι ευθύνες της αριστεράς και των συνδικάτων της, είναι διπλή. Πρώτον, επειδή *κουκουλώνει σήμερα* την πραγματικότητα, πουλώντας εντυπώσεις και συνθήματα. Και δεύτερον, επειδή *την κουκουλώνει εδώ και δεκαετίες*. Είναι το κλασικό κουκούλωμα της γενικής μικροαστικοποίησης: δεν θέλω να ακούω άσχημα πράγματα, δεν θέλω να δω τι επίκειται, θέλω μόνο να απολαμβάνω το παρόν. Ε, επί χρόνια, όλοι αυτοί που στα χαρτιά (αλλά μόνο στα χαρτιά όπως αποδεικνύεται) θα έπρεπε ένα μονάχα πράγμα να κάνουν, να επαγρυπνούν και να προειδοποιούν **και να προετοιμάζουν οργανωτικά και πολιτικά** τους εργάτες, τους μισθωτούς, για την Ημέρα Χ, που αναπόφευκτα θα έφτανε, όλοι αυτοί λοιπόν κοίταγαν τα μαγαζιά τους. Και τις πολιτικές (και άλλες...) δουλίτσες τους. Σαν γνήσιοι επιχειρηματίες. Να βγάζουν βουλευτές, δημάρχους, προέδρους και γραμματείς στα σωματεία... Να τακτοποιούν φίλους, συγγενείς -και τις τσέπες τους. Να κάνουν "αγωνιστική γυμναστική" όποτε τους

βόλευε... Και, στην ουσία, να στηρίζουν φανερά ή υπόγεια όλες τις βασικές επιλογές των αφεντικών. Μήπως ξέρει κανείς πώς επιβιώνουν τα κόμματα στην Ελλάδα; Όχι, βέβαια, χάρη στα μέλη τους. Αλλά χάρη στις επιχειρήσεις τους, χάρη σε δάνεια απ' τις τράπεζες, και χάρη στις επιδοτήσεις του κρατικού προϋπολογισμού. Μ' άλλα λόγια έχουν ένα κάρο καθημερινούς μετελάδες οι άνθρωποι... Το ίδιο ισχύει και για τα κομματίδια της αριστεράς, που το μόνιμο όνειρό τους εδώ και δεκαετίες είναι πως θα μεγαλώσουν, πως θα φουσκώνουν, πως θα καμαρώνουν ότι νίκησαν στον Ψ φοιτητικό σύλλογο...

Οπότε, το πιο εύκολο για να συντηρούν την ύπαρξή τους, είναι να ψάξουν να βρουν μια "μορφή του κακού" που απ' τη μια να είναι βολική για παραμύθια, και απ' την άλλη να μην ξύνει στα σοβαρά πληγές. Έναν δράκο, ένα θηρίο... Κι αυτή η "μορφή του κακού" βρέθηκε: το δντ, η τρόικα, το μνημόνιο...

Το 2009 έλεγαν ότι "δεν υπάρχει κρίση", "η Ελλάδα είναι αλλιώς" και διάφορες τέτοιες σκόπιμες ανοησίες *ενώ ήδη απ' το 2008 διάφοροι σύνδεσμοι αφεντικών αλλά και πολιτικοί* μιλούσαν μεταξύ τους, σε συνέδρια, για την κρίση². Στα τέλη του 2009, μετά τις εκλογές, μετρούσαν κέρδη και απώλειες σε ψήφους. Στις αρχές του 2010 η ασχολία τους ήταν να κατηγορούν την κυβέρνηση ότι είτε ψέματα, και ότι υποσχέθηκε πως "λεφτά υπάρχουν". Μετά την πολιτική συμφωνία με το δντ και την εκτ για "δάνειο σωτηρίας", την άνοιξη του 2010, βρήκαν το σκιάχτρο το πιασάρικο.

Εκείνο που ξέχασαν εντελώς τυχαία να προσέξουν (κι όταν λέμε "να προσέξουν" δεν λέμε για λόγια, από λόγια η αριστερά άλλο τίποτε, μιλάμε για έργα, για πράξεις) ήταν ότι το ελληνικό δημόσιο κλάταρε (κι άρχισε να ψάχνει εναγωνίως για δανειακά) επειδή προσπάθησε να σώσει τις ελληνικές τράπεζες! Που βούλιαζαν και βουλιάζουν για τον ίδιο λόγο που βουλιάζουν οι τράπεζες στις Ηπα, στην Αγγλία, στην Ισπανία, στην Ιρλανδία, και παντού όπου έπαιξε χοντρά το κόλπο "κατανάλωση με δανειακά": όλο και περισσότεροι μισθωτοί δεν μπορούν να ξεπληρώσουν τα χρέη τους, και το πράγμα κάνει κύκλους προς τα κάτω.

Όχι μόνο, λοιπόν, όλοι αυτοί δεν ξέρουν τίποτα

για την κεντρικότητα που έχει η υποτίμηση της εργασίας στην παρούσα κρίση, αλλά ούτε στον ρόλο των τραπεζών δεν κέντραραν. Αντίθετα, με εντυπωσιακή αλλά κενή περιεχομένου συνθηματολογία, με διάφορα ψέματα (όπως: “η λύση υπέρ του λαού είναι η έξοδος απ’ το ευρώ”) και με κάθε άλλο δημαγωγικό τερτίπι, ροκανίζουν τον χρόνο. Και το έχουν πετύχει ως τώρα: είναι τέλος του 2010, η κρίση διεθνώς μετράει τουλάχιστον 2 χρόνια, και έχουμε μετατραπεί όλοι σε ποντίκια που βρυχώνται μια στο τόσο - και τρέχουν πανικόβλητα όλο το 24ωρο.

Με απλά λόγια, βάζοντας σα στόχο πρώτης γραμμής δντ, εκτ, τρόικα, μνημόνιο κλπ, όλοι οι σωτήρες μας προσπαθούν να μας κάνουν να αντιδράσουμε ως εξής: **κάποιος μας κολλάει ένα όπλο στο κεφάλι, κι εμείς πρέπει να λέμε “γαμώ τον Colt, τον Smith και τον Wesson”!** Και κατά τα άλλα, παραλυσία! Δυστυχώς, μέσα σ’ όλον αυτόν τον χαμό, φουντώνει και πάει ο καημός για την “εθνική οικονομία”! Πρέπει να σκεφτόμαστε γι’ αυτήν - λένε οι σωτήρες μας. Πρέπει να σκεφτόμαστε τι είναι το καλύτερο για τον “εθνικό” ελληνικό καπιταλισμό. Διάφοροι μάλιστα αριστεροί σωτήρες το λένε πια έξω απ’ τα δόντια: για να σωθεί ο εθνικός ελληνικός καπιταλισμός πρέπει ο λαός να πληρώσει το ...αναπόφευκτο κόστος!!... “Αναπόφευκτο”...

Πρέπει λοιπόν να ξεφορτωθούμε όλη αυτή τη δημαγωγία, όλη αυτήν την σαβούρα, να βγάλουμε το δηλητήριο απ’ το μυαλό και τις συνειδήσεις μας, και να σταθούμε όρθιοι, με τα πόδια κάτω και το κεφάλι επάνω. Κι αυτός είναι ένας ουσιαστικός σκοπός του π λ ά ν ο υ 30 / 900. Να σταθούμε, με αξιώσεις, σαν εργάτες, σαν μισθωτοί, στο κέντρο της κρίσης, απαιτώντας το δικό μας, εργατικό δίκαιο - και μόνον αυτό. Όλοι οι λόγοι του κόσμου, ιστορικοί αλλά και απλής λογικής, συνηγορούν σ’ αυτό. Εκείνο που χρειάζεται είναι το κουράγιο και η αυτοπεποίθηση για να σηκώσουμε το γάντι που έχουν ρίξει τ’ αφεντικά. Εκείνο που χρειάζεται είναι να σταματήσουμε να τρώμε τα παραμύθια, τις θεωρίες συνωμοσίας, το σούρσιμο απ’ το μανίκι. Εκείνο που χρειάζεται

είναι να συνειδητοποιήσουμε και να βάλουμε οριστικά στο μυαλό μας ότι η εργασία είναι που δημιουργεί τον κοινωνικό πλούτο, δηλαδή οι εργάτες και οι εργάτριες παγκόσμια. Χωρίς αυταπάτες και συνεταίρους.

Συνεπώς ο στόχος των 30 ωρών εργασίας την εβδομάδα με 900 ευρώ καθαρό μηνιαίο μισθό σαν μαζικός, εργατικός στόχος, είναι κάτι που ξεπερνάει κατά πολύ τη μιζέρια του “ωραίο, αλλά δεν γίνεται”. Ας τα πάρουμε όμως με την σειρά.

Είπαμε ήδη ότι εδώ και δεκαετίες οι *πραγματικοί μισθοί* μειώνονται. Κι αυτό όχι μόνο σαν χρήμα, αλλά και μέσω των “νέων”, “ευέλκτων” σχέσεων εργασίας, των διαδοχικών κοπιμάτων στα κοινωνικές δαπάνες, κλπ. Ταυτόχρονα όμως η εργασία, όλες οι μορφές εργασίας, γίνονται πολύ πιο παραγωγικές. Το 1991, μια αστή οικονομολόγος, καθηγήτρια στο Harvard τότε, η Juliet Schor, έκανε μία μελέτη, που κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα ήταν αρκετή μια εργάσιμη ημέρα των 4 ωρών, για να διατηρηθεί το επίπεδο ζωής στις ΗΠΑ στο επίπεδο που ήταν τότε! Το τονίζουμε: **με 20 ώρες δουλειά την εβδομάδα, το επίπεδο παραγωγής θα παρέμενε σταθερό στα δεδομένα του 1991!**

Οπότε, το ότι εμείς βάζουμε σαν στόχο τις 30 ώρες δουλειά την εβδομάδα, είναι μετριοπαθέστατο.... Είναι! Είναι όμως και ρεαλιστικότατο. Και (βασικό αυτό) δημιουργεί χωρίς μεγάλα λόγια ένα επαρκές μέτωπο απέναντι στη διαχείριση της εργασίας όπως την κάνουν τα αφεντικά· όπως την έκαναν πριν την κρίση, κι όπως την κάνουν εντονότερα τώρα. Άλλοι τρέχουν να τα βγάλουν πέρα με 2 και 3 δουλειές, αν τις βρίσκουν πλέον, κι άλλοι είναι άνεργοι.

Το ίδιο ισχύει για τον στόχο των 900 ευρώ σαν κατώτατο, βασικό, καθαρό μισθό, για τις 30 ώρες δουλειάς την εβδομάδα - κι από κει και πάνω όλες οι προσαυξήσεις. Είναι κι εδώ εύκολο να πει κάποιος “και λίγα είναι”. Ισχύει, αλλά δεν μας φαίνεται η κατάλληλη στιγμή για αχαλίνωτες πλειοδοσίες συνθημάτων. Έχουμε απέναντί μας τη *στρατηγική, επίσημη, γενική μείωση του βασικού μισθού* κάτω απ’ το όριο επιβίωσης - έτσι δεν

είναι; Έχουμε μπροστά μας το ότι όσοι είναι κάτω από 25 χρονών θα δουλεύουν για 500κάτι ευρώ το 40ωρο, έτσι δεν είναι; Έχουμε μπροστά μας τις απειλές ότι “ή δεχόσαστε κόψιμο μισθών ή κλείνουμε τα μαγαζιά και τις επιχειρήσεις μας” - έτσι δεν είναι; Συνεπώς τα 900 ευρώ, χωρίς να είναι αρκετά, είναι ήδη *ένα φράγμα - προς - τα - επάνω*.

Το σημαντικό ωστόσο είναι να μην κάνει κάποιος το λάθος να απομονώσει τα δύο μεγέθη μεταξύ τους, τον χρόνο εργασίας και τον βασικό μισθό. Γιατί αν κάνει αυτό το λάθος τότε μπλέκει με διάφορα φαντάσματα και λάθος σκέψεις. **Στο πλάνο 30/900 ο χρόνος εργασίας και η βασική “τιμή” της είναι αξεδιάλυτα. Όχι απλά σαν μεγέθη, αλλά σαν σχέσεις.** Γιατί μόνο στον συνδυασμό τους μπορούμε να μιλάμε και να αγωνιστούμε για την **ΑΝΑΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**, κόντρα στη στρατηγική των κυρίων! Μόνο μαζί και ταυτόχρονα η **αύξηση** της “βασικής, ελάχιστης τιμής” της εργασίας, και η **μείωση** του θεσμικά αναγκαίου χρόνου εργασίας, έχουν το νόημα της επιθετικής εκδήλωσης του εργατικού δίκαιου. Το 30/900 μόνο σαν σετ δείχνει αυτό το δίκαιο. Αν το διαλύσει κανείς, τότε αφήνει τ’ αφεντικά να ξαναπεράσουν τη δική τους λογική. Για παράδειγμα λένε ήδη *“επειδή δεν υπάρχει δουλειά θα δουλεύετε λιγότερο - αλλά θα πληρωνόσαστε και λιγότερο”*... Ή μπορεί να πουν *“πόσα; 900; εντάξει - αλλά μαύρα, χωρίς ασφάλιση, δώρα, επιδόματα, και θα δουλεύεις όσο σου λέω εγώ”*.

Πρέπει λοιπόν να τονίσουμε από εδώ, ότι το πλάνο 30/900 έτσι όπως σας το παρουσιάζουμε, θέτει μεν έναν διπλό ποσοτικό στόχο, αποτελεί όμως επίσης τη δυνατότητα να σταθεί στα πόδια της η πολιτική αυτοαξιοποίηση των εργατών. Θα πούμε περισσότερα στη συνέχεια.

Ακούμε ήδη την ένσταση: αααααα, αυτό δεν ανατρέπει τον καπιταλισμό!!! Ωωω ναι! Είναι αλήθεια! Το ξέρουμε!!! Το 30/900 είναι ένας πολύ απλός, μετρημένος, εύλογος και εξηγήσιμος στόχος που όμως *δεν ανατρέπει εκ βάρων* τις σχέσεις εργασίας! Δηλαδή την εκμετάλλυσή της. Θα μπορούσε μάλιστα κάποιος να πει ότι απλά απαλύνει αυτήν την εκμετάλλευση. Την κάνει ηπιότερη. Πράγματι. Πολύ ηπιότερη απ’ ότι

συμβαίνει σήμερα, και τα ακόμα χειρότερα που θα συμβαίνουν αύριο αν κάτσουμε να κλαίμε την μοίρα μας! Θεωρητικά όμως, αν αύριο το πρωί, με έναν μαγικό τρόπο άγνωστης προέλευσης, χωρίς να κάνουμε οτιδήποτε, έλεγαν τ’ αφεντικά: εντάξει, δίκιο έχετε, λοιπόν από εδώ και πέρα όλοι και όλες (χωρίς εξαιρέσεις για μετανάστες, νέους εργάτες, μακροχρόνια άνεργους κλπ...) θα δουλεύετε 30 ώρες την εβδομάδα και ο βασικός καθαρός μισθός θα είναι 900 ευρώ, ΠΑΛΙ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ θα είχαμε. Πάλι θα μας εκμεταλλεύονταν! Έτσι είναι. Άρα φαίνεται ότι βάζοντας σα στόχο το 30/900 χάνουμε την “πιστοποίηση επαναστατικότητας”....! Κρίμα. Κρίμα για εμάς...

Κοιτάξτε όμως τι συμβαίνει στην *πραγματικότητα*.... Δεν προετοιμάζεται καμία εργατική, απελευθερωτική επανάσταση - για να κατηγορηθούμε ότι τη φρενάρουμε... Έτσι δεν είναι; Απελπισία; Ναι, υπάρχει άφθονη. Θυμός; Επίσης. Αλλά οι επαναστάσεις δεν γίνονται απλά και μόνο επειδή χιλιάδες μυαλά έχουν θολώσει και χιλιάδες καρδιές έχουν παγώσει απ’ την αγωνία και τον φόβο για το αύριο. Το να πιστεύει κανείς ότι η επανάσταση είναι προ των πυλών, έτσι, επειδή αυτόν τον βολεύει να φαντάζεται, είναι μαζί και ανοησία και δειλία. Είναι ανοησία επειδή πετάει στα σκουπίδια όλες εκείνες τις (μακρόχρονες) διαδικασίες που μετατρέπουν το εργατικό δίκαιο σε ένα συνεκτικό σχέδιο με σκοπό την κατάληψη της εξουσίας απ’ τους προλετάρους - και την κατάργησή της. Και είναι δειλία, επειδή τέτοιες επαναστάσεις μπορεί κανείς να τις φαντάζεται και να τις περιμένει ακόμα και στην τουαλέτα του. Δεν κοστίζει τίποτα....

Εν τέλει, και μ’ όλον τον σεβασμό στην Ιστορία, αυτό το 30/900 σήμερα είναι τόσο κοντά στο δίκιο μας και τόσο μακριά απ’ τις συνθήκες στις οποίες ζούμε, όσο κοντά και μακριά μαζί ήταν το 8ωρο / 40ωρο για εκείνους τους γενναίους 100.000 εργάτες, στο Σικάγο του 1886. Τους οποίους όλοι τιμάμε, και κανένας δεν διανοείται να αποκαλέσει “προδότες της επανάστασης”.

Ακούμε και την δεύτερη ένσταση: αααααα, άσωστό είναι το 30/900, αλλά “αυτά δεν γίνονται”. Απαντάμε: αν - δεν - γίνονται - αυτά,

τότε “ποιά γίνονται”; Γίνεται το “κάτω το δντ”; Γίνεται το “έξω απ’ το ευρώ”; Γίνεται να αφήνουμε την ζωή μας στη μεταφυσική και στις εξουσίες; Κι αν το ελληνικό κράτος αποφασίσει να αλλάξει τακτική, ποιος νομίζετε ότι θα είναι πάλι από κάτω;

Η αλήθεια είναι πικρή. Μία, μιάμιση γενιά έχει εκπαιδευτεί, μέσα απ’ τα ένδοξα χρόνια της κατανώσεως, να θεωρεί ότι “αυτό γίνεται” σημαίνει *αυτό γίνεται Τώρα. Άντε αύριο*. Αλλιώς;... Αλλιώς τίποτα... Το just in time της κατανάλωσης εκπαίδευσε τους πληθείους στην μανιοκατάθλιψη του “ή τώρα ή ποτέ”. Το ότι αυτό το μάθημα έκανε συμπράγια όλες τις κοινωνικές σχέσεις που θέλουν διάρκεια και αντοχή στο χρόνο και στα ζόρια, είναι το ανομολόγητο μυστικό της καθημερινής μας ζωής. Το “αυτά δεν γίνονται” είναι η παγωμένη καρδιά του “ή τώρα - ή ποτέ”.

Αλλά έτσι οι εργάτες και οι εργάτριες ξεμάθαμε να σχεδιάζουμε σαν τάξη. Ξεμάθαμε να πολεμάμε μακρόχρονα απέναντι σ’ έναν αντίπαλο που κάνει διαρκή πόλεμο. Ξεμάθαμε το πείσμα και την αντοχή που χρειάζεται σ’ έναν κόσμο που τίποτα δεν χαρίζεται. Ξεμάθαμε το πνεύμα και την χαρά της συντροφικότητας που μόνο σε βάθος χρόνου δοκιμάζονται. Ξεμάθαμε την εμπιστοσύνη που είναι δώρο του κόπου, της επιμονής και των κοινών κινδύνων και όχι της στιγμής, του χαβαλέ και της έξαψης.

Μάθαμε όλα τα σκατά: τον ατομισμό, τον εγωκεντρισμό, τον βερμπαλισμό, τις ψυχοπάθειες της κατανάλωσης και της αυτοκατανάλωσης, τα σύνδρομα μεγαλείου, τη μανιοκατάθλιψη. Κι έτσι, βέβαια, “τίποτα δεν γίνεται” - αν δεν μπορείς να το αγοράσεις.

...

Οι εργατικοί ηγέτες εκείνης της εποχής έστρεψαν την προσοχή τους στην ιδέα ότι τα οφέλη της παραγωγικότητας θα έπρεπε να συνδυαστούν με μια μείωση ωρών εργασίας ως ενός τρόπου για να επιστρέψουν στη δουλειά οι άνεργοι, να αυξηθεί η αγοραστική δύναμη και να αναζωογονηθεί μια αδρανής οικονομία. Αν και όλη τη δεκαετία του 1920, τα συνδικάτα υποστήριζαν ότι τα οφέλη της παραγωγικότητας έπρεπε να τα μοιράζονται και οι εργαζόμενοι με τη μορφή λιγότερων ωρών εργασίας, τα επιχειρήματά τους εστιάζονταν περισσότερο

Όσοι, λοιπόν, λένε “σωστό το 30/900 αλλά δεν γίνεται” εννοούν ότι έχουν ηττηθεί ανεπανόρθωτα, και ότι δεν έχουν κουράγιο να πολεμήσουν όσο χρειάζεται για “να γίνει”. Όμως έχουν ακούσει, έχουν καταλάβει μήπως, ότι τ’ αφεντικά, σ’ αυτή τη φάση και στην επόμενη, θα δείξουν οποιοδήποτε έλεος στους ηττημένους; Όχι. Δεν δείχνουν και δεν θα δείξουν.

Ας δούμε καλύτερα δυο παραδείγματα απ’ την ιστορία της τάξης μας. Για να δούμε με προσγειωμένο τρόπο το τι μπορούμε να κάνουμε - υπό αυστηρές προϋποθέσεις φυσικά. Το ένα παράδειγμα είναι αυτό των οικοδόμων στην Ελλάδα, στα τέλη της δεκαετίας του ‘80. Επέβαλαν τότε το 35ωρο στις οικοδομές, το επέβαλαν στην πράξη - επειδή ήταν οργανωμένοι, επειδή ήταν αποφασισμένοι, επειδή ήταν πεισματάρηδες και συγκρούστηκαν με τους εργολάβους γιατί - γιατί, όποτε χρειάστηκε. Βέβαια, στη συνέχεια, το 35ωρο εγκαταλείφθηκε...

Θα πει τώρα ο μόνιμα “συνήγορος του διαβόλου”: *εντάξει, σε εποχή ανάπτυξης μπορούν όντως οι εργάτες να επιβάλουν τη μείωση του χρόνου εργασίας (χωρίς μείωση, οπωσδήποτε, του μισθού... Αλλά τώρα; ... Με την κρίση;... Με τα μαγαζιά που κλείνουν;*

Το δεύτερο παράδειγμα λοιπόν έχει ακόμα πιο διδακτική αξία. Γιατί έρχεται απ’ την καρδιά της κρίσης, της προηγούμενης κρίσης, εκείνης του 1930, που ήταν το ίδιο καταστροφική όπως αυτή σήμερα. Και έρχεται απ’ τις μακρινές ΗΠΑ, αλλά δεν χάνει τίποτα σε αξία. Αντιγράφουμε από ένα βιβλίο³ - ο τονισμός δικός μας:

στα ψυχολογικά και κοινωνικά ευεργετήματα του ελεύθερου χρόνου παρά στα οικονομικά οφέλη. Ο ιστορικός Μπέντζαμιν Χάνικατ σημειώνει ότι το 1929, στο συνέδριο της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Εργαζομένων (American Federation of Labor, AFL), η τελική έκθεση του διοικητικού συμβουλίου για περικοπή ωρών “δεν ανέφερε πουθενά προβλήματα ανεργίας ή υψηλότερων αποδοχών, αλλά μιλούσε κυρίως για τον ελεύθερο χρόνο των εργαζόμενων χαρακτηρίζοντάς τον απαραίτητο για μια αρμονική ανάπτυξη σώματος, ψυχής και πνεύματος... μιας γεμάτης ζωής ... κοινωνικής προόδου... και του ίδιου του πολιτισμού”.

Το 1932 [μετά το ξέσπασμα της κρίσης], οι οργανωμένοι εργάτες μετατόπισαν το επιχείρημα για λιγότερες ώρες εργασίας από την ποιότητα ζωής στην κοινωνική δικαιοσύνη. Οι ηγέτες των εργατών έβλεπαν την τεχνολογική ανεργία σαν “ένα φυσιολογικό αποτέλεσμα αυξημένης αποδοτικότητας, οικονομικών πλεονασμάτων και περιορισμένων αγορών”. Ισχυρίζονταν ότι για να αποφύγει η κοινωνία μια εκτεταμένη και μόνιμη ανεργία, θα έπρεπε οι επιχειρήσεις να μοιραστούν τα οφέλη της παραγωγικότητας με τους υπαλλήλους τους υπό μορφή μειωμένων ωρών εργασίας. Η ανακατανομή των ωρών γινόταν όλο και περισσότερο θέμα επιβίωσης. **Εφόσον οι νέες τεχνολογίες αύξαναν την παραγωγικότητα και οδηγούσαν σε λιγότερους εργαζόμενους και σε υπερπαραγωγή, μοναδικό αντίδοτο ήταν η μείωση των ωρών εργασίας**, έτσι ώστε να μπορούν να έχουν όλοι μια δουλειά, αρκετό εισόδημα και αγοραστική δύναμη για να απορροφούν τις αυξήσεις της παραγωγής. Ο Μπέρτραντ Ράσελ, ο σπουδαίος Άγγλος μαθηματικός και φιλόσοφος, πήρε το μέρος των εργατών. Δεν θα ‘πρεπε να εργάζονται οχτώ ώρες την μέρα ορισμένοι και καθόλου άλλοι, αλλά τέσσερις ώρες καθημερινά όλοι”.

Στις 20 Ιουλίου του 1932, το διοικητικό συμβούλιο της AFL, σε μια συνεδρίασή του στο Ατλάντικ Σίτι, εξέδωσε μια δήλωση με την οποία ζητούσε από τον πρόεδρο Χούβερ να συγκαλέσει μια διάσκεψη επιχειρηματιών και συνδικαλιστών με σκοπό την εφαρμογή μιας εργάσιμης βδομάδας τριάντα ωρών, για να “δημιουργηθούν ευκαιρίες απασχόλησης για τα εκατομμύρια των ανέργων”. Με την ελπίδα ότι θα ενισχυόταν η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και μη βλέποντας άλλες βιώσιμες λύσεις στον ορίζοντα, πολλοί επιχειρηματίες δέχτηκαν απρόθυμα να λάβουν μέρος στην εκστρατεία για μια μικρότερη εργάσιμη βδομάδα. Μεγάλοι εργοδότες, όπως η Kellogg’s στο Μπατλ Κρικ, η Sears, η Roebuck, η Standard Oil στο Νιού Τζέρσεϊ και η Hudson Motors μείωσαν από μόνοι τους την εργάσιμη βδομάδα σε 30 ώρες, για να μη χάσει ο κόσμος τις δουλειές του.

Η απόφαση της Kellogg’s ήταν η πιο φιλόδοξη και καινοτόμος απ’ όλα τα σχέδια. Ο W.K.Kellogg, ο ιδιοκτήτης, πίστευε πως “αν χρησιμοποιήσουμε τέσσερις ώρες βάρδιες... αντί για τις τρεις 8ωρες που ισχύουν ως τώρα, θα μπορέσουν να απασχολούνται και να αμείβονται τριακόσιοι οικογενειάρχες περισσότεροι στο Μπατλ Κρικ”. Για να διασφαλίσει την επάρκεια αγοραστικής δύναμης των υπαλλήλων της, η εταιρεία αύξησε το ελάχιστο ημερομίσθιο των ανδρών σε 4 δολάρια και τα ωρομίσθια κατά 12,5%, αντισταθμίζοντας έτσι την καθημερινή απώλεια δύο ωρών εργασίας.

Η διεύθυνση της Kellogg’s υποστήριζε πως οι υπάλληλοί της είχαν το δικαίωμα να ωφελούνται από την αύξηση της παραγωγικότητας με υψηλότερες αποδοχές και λιγότερες ώρες εργασίας. Η εταιρεία εξέδιδε δελτία που έδειχναν ότι τα μειωμένα ωράρια εργασίας βελτίωναν τη διάθεση και την αποδοτικότητα των εργαζόμενων. Το 1935, έδωσε στη δημοσιότητα μια λεπτομερή μελέ-

τη, σύμφωνα με την οποία, μετά από “πέντε χρόνια εξάωρης ημερήσιας εργασίας, τα γενικά έξοδα ανά μονάδα [παραγόμενου προϊόντος] μειώθηκαν κατά 25% ... το εργατικό κόστος ανά μονάδα κατά 10% ... τα εργατικά ατυχήματα κατά 41% ... [και] 39% περισσότερα άτομα από το 1929 εργάζονταν στην Kellogg’s”. Η εταιρεία ήταν περήφανη για τα επιτεύγματά της και διατεθειμένη να τα μοιραστεί με άλλες επιχειρήσεις: “Για εμάς, δεν είναι απλώς μια θεωρία. Το έχουμε αποδείξει με πέντε έτη πραγματικής πείρας. Διαπιστώσαμε ότι με λιγότερες ώρες εργασίας την ημέρα η αποδοτικότητα και το ηθικό των υπαλλήλων μας έχουν τόσο αυξηθεί, τα ποσοστά ατυχημάτων και ασφάλειας έχουν τόσο βελτιωθεί, και το κόστος παραγωγής ανά μονάδα έχει τόσο μειωθεί, ώστε να μπορούμε να αμειβούμε τις έξι ώρες εργασίας με τα ίδια χρηματικά ποσά που καταβάλλαμε άλλοτε για ένα οχτάωρο”.⁴

...

Στις 31 Δεκεμβρίου του 1932, ο γερουσιαστής της Αλαμπάμα Χιούγκο Λ. Μπλακ, έφερε προς ψήφιση στην Αμερικανική Γερουσία ένα νομοσχέδιο που ζητούσε εργάσιμη βδομάδα 30 ωρών σαν τη “μοναδική πρακτική και εφικτή μέθοδο αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας”. Ο Μπλακ μίλησε στο έθνος από το ραδιόφωνο και ζήτησε από τον αμερικανικό λαό να υποστηρίξει το “Νομοσχέδιο για μια Εργάσιμη Εβδομάδα 30 Ωρών”. Προέβλεπε ότι η ψήφισή του θα οδηγούσε στην άμεση επαναπρόσληψη περισσότερων από 6,5 εκατομμύρια άνεργων Αμερικανών, και ότι θα βοηθούσε τη βιομηχανία αυξάνοντας την αγοραστική δύναμη εκατομμυρίων νέων μισθωτών.

Στις ακροάσεις του Κογκρέσου με θέμα το νομοσχέδιο Μπλακ, που πραγματοποιήθηκαν τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 1933, ο Ουίλιαμ Γκριν της AFL κατέθεσε ότι ήταν απόλυτα πεπεισμένος πως “η μικρότερη σε διάρκεια εργάσιμη ημέρα κι εργάσιμη βδομάδα πρέπει να εφαρμοστεί σε όλες ανεξαιρέτως τις επιχειρήσεις, αν θέλουμε πραγματικά να δημιουργήσουμε ευκαιρίες απασχόλησης για εκατομμύρια ανέργους που ψάχνουν απεγνωσμένα να βρουν μια δουλειά”.

Προς μεγάλη έκπληξη όλων των Αμερικανών, η Γερουσία υπερψήφισε το νομοσχέδιο Μπλακ στις 6 Απριλίου του 1933, με ψήφους 53 υπέρ και 30 κατά, επιβάλλοντας μια βδομάδα 30 ωρών σε όλες τις επιχειρήσεις που ασχολούνταν με το διαπολιτειακό κι εξωτερικό εμπόριο. Η απόφαση της Γερουσίας κυριολεκτικά ηléκτρισε τόσο το κοινό όσο και τη Γουόλ Στριτ. Το *Labor*, μια εργατική εφημερίδα, κυκλοφόρησε με τις λέξεις ΜΕΓΑΛΗ ΝΙΚΗ σε πηχυαίο τίτλο. Οι εκδότες του, που κι αυτοί δεν μπορούσαν ακόμη να πιστέψουν τα όσα είχαν συμβεί στη Γερουσία, έγραψαν: “Πριν από δέκα χρόνια, ένα νομοσχέδιο σαν κι αυτό θα πνιγόταν από την ίδια την επιτροπή. Την περασμένη βδομάδα η πλειοψηφία των γερουσιαστών, προοδευτικών και συντηρητικών, το ψήφισαν. Είναι μια απόφαση που σημαδεύει την εντυπωσιακότερη αλλαγή κοινής γνώμης σε όλη την πρόσφατη ιστορία μας”.

Το νομοσχέδιο Μπλακ πήγε αμέσως στη Βουλή, όπου ο Ουίλιαμ Π. Κόνερι ο Νεότερος, εκπρόσωπος της Μασαχουσέτης και πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας, προέβλεψε ότι θα ψηφιστεί πολύ σύντομα. Το νομοσχέδιο παρουσιάστηκε στη Βουλή από την επιτροπή με εισήγηση να νομοθετηθεί. Η υπερψήφισή του φαινόταν βέβαιη. Οι περισσότεροι Αμερικανοί πίστευαν ότι θα ήταν οι πρώτοι στον κόσμο που θα εργάζονταν 30 ώρες τη βδομάδα. Ο ενθουσιασμός τους δεν κράτησε πολύ. Ο πρόεδρος Ρούσβελτ [είχε εκλεγεί στα τέλη του 1932 και ανέλαβε την προεδρία το 1933]- με την υποστήριξη των μεγάλων επιχειρηματιών - κινήθηκε αμέσως εναντίον του νομοσχεδίου. Αν και η κυβέρνησή του αναγνώριζε ότι μια μείωση των ωρών εργασίας θα συνέβαλε βραχυπρόθεσμα στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης, ο Ρούσβελτ φοβόταν πως θα είχε μαπροπρόθε-

σμα αρνητικές συνέπειες, ότι θα επιβράδυνε τη μεγέθυνση και θα επηρέαζε την ικανότητα της Αμερικής να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τους ανταγωνιστές της στο εξωτερικό. Οι επιχειρήσεις, αν κι ενέκριναν εθελοντικές βραχυπρόθεσμες στρατηγικές για τη μείωση των ωρών εργασίας, ήταν αντίθετες σε κάθε ομοσπονδιακή νομοθεσία που θα θεσμοποιούσε τη βδομάδα των 30 ωρών και θα την έκανε μόνιμο χαρακτηριστικό της αμερικανικής οικονομίας.

Ο Ρούζβελτ έπεισε την Επιτροπή Κανονισμών του Κοινοβουλίου να θάψει το νομοσχέδιο των Μπλακ - Κόνερι, και να δεχτεί στη θέση του το Νομοσχέδιο Εθνικής Βιομηχανικής Ανάκαμψης (NIRA), το οποίο είχε διατάξεις που επέτρεπαν στην κυβέρνηση να ορίζει το μέγεθος της εργασιακής βδομάδας για συγκεκριμένες κατηγορίες βιομηχανιών. Τόσο το Κογκρέσο όσο και τα εργατικά σωματεία συνθηκολόγησαν, κυρίως επειδή το NIRA εγγυόταν στα συνδικάτα το δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων με τις επιχειρήσεις, κάτι που τα συνδικάτα ζητούσαν να νομοθετηθεί σε ομοσπονδιακό επίπεδο εδώ και πολύ καιρό. Ουσιαστικά, το αίτημα για λιγότερες ώρες απασχόλησης θυσιάστηκε με αντάλλαγμα το δικαίωμα των σωματείων να έχουν την προστασία του ομοσπονδιακού νόμου...

Αυτή είναι, περιληπτικά, η ιστορία του **Αγώνα των αμερικανικών συνδικάτων για την εργάσιμη εβδομάδα των 30 ωρών μέσα σε μια κρίση σκληρή. Εκείνην της δεκαετίας του 1930.** Και είναι διδακτική και χρήσιμη για εμάς σήμερα, από διάφορες απόψεις.

Πρώτα πρώτα όσοι υποστηρίζουν ότι πρόκειται για ρεφορμισμό, αυτό αποδεικνύεται!!! Τα αμερικανικά συνδικάτα τότε δεν ήταν βέβαια επαναστατικά.... Αλλά αν αυτό είναι αλήθεια, τότε το ερώτημα “τί είναι τα ελληνικά συνδικάτα και κόμματα σήμερα” (και τα αμερικανικά, και τα ιταλικά, και τα γαλλικά, και τα γερμανικά, και όλα) επιδέχεται μια απάντηση κόλαφο: δεν είναι καν και καν ρεφορμιστικά! Είναι φλύαροι και βερμπαλιστές κλόουν των αφεντικών.

Ύστερα, κοιτώντας το θέμα χωρίς παρωπίδες, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι εκείνα τα ρεφορμιστικά συνδικάτα είχαν πολύ πιο συγκροτημένη και εύστοχη γνώμη για τις εργατικές απαιτήσεις μέσα σε συνθήκες κρίσης από όλους τους σημερινούς “επαναστάτες”, “ανατροπείς” και λοιπούς! Δεν ασχολούνταν εκείνοι οι εργάτες με το “αν το δολάριο είναι ακριβό ή πρέπει να υποτιμηθεί”, με το “αν πρέπει να συνδεθεί ή να αποσυνδεθεί το νόμισμα με τον χρυσό”... δεν ασχολούνταν οι άνθρωποι με ζητήματα υψηλής πολιτικής όπως μας βομβαρδίζουν σήμερα! **Και δεν είχαν βέβαια καμία αναστολή να υποστηρίξουν ότι απ’ την αύξηση της παραγωγικότητας**

της δουλειάς τους πρέπει να έχουν κι αυτοί οφέλη! Με δυο λόγια: ρεφορμιστές - ξερεφορμιστές, οι εργάτες τότε ασχολούνταν με τα δικά τους συμφέροντα.

Δείτε λοιπόν ποιά είναι η απόσταση των σημερινών συνδικάτων από εκείνα! Ποια είναι η απόσταση ανάμεσα στην αντίδραση “γαμώ τον Colt, τον Smith και τον Wesson” και την αντίδραση “κρίση - ξεκρίση, εμείς θέλουμε το μερίδιό μας, και δεν πρόκειται να μας κάνετε καλά”. Δείτε ποια είναι η απόσταση όλων ημών, των εργατών, σε σχέση με εκείνους: έχουμε αποπροσανατολιστεί σε βαθμό συλλογικής αυτοκτονίας. Δεν είμαστε, σαν τάξη, ούτε πιο ριζοσπάστες, ούτε πιο μαχητικοί, ούτε πιο δυναμικοί ούτε πιο εύστοχοι από εκείνους τους ρεφορμιστές - ό,τι και να νομίζει ο καθένας μας. Είμαστε σε πολύ χειρότερη κατάσταση! Και μέσα σ’ αυτήν την χειρότερη κατάσταση μας, κεντρική θέση έχει κι αυτό: από έναν συνδυασμό απελπισίας, άγνοιας και βιασύνης, προτιμάμε να πιστεύουμε ότι θα γίνει κάποιο θαύμα, παρά να συνειδητοποιήσουμε ότι ο καπιταλισμός είναι ένα σύστημα ανελέητο, το οποίο δεν χαρίζει ούτε ένα χιλιοστό σ’ όσους έχει απο κάτω.

Μπορεί να σκεφτεί ίσως τώρα ο καθένας για ποιόν λόγο μας πατάνε στο λαιμό σαν εργάτες, σαν μισθωτούς, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά παντού. Όχι λοιπόν! Δεν φταίει ούτε το καταραμένο δντ, ούτε η καταραμένη εκτ, ούτε η απαίσια

“τρόικα”, ούτε το τέρας του “μνημονίου” - αυτά είναι όλα κερασάκια στην τούρτα!! Φταίει που έχουμε γίνει (σαν εργάτες) τόσο ανυπόληπτοι, τόσο ακίνδυνοι, τόσο ηττοπαθείς, τόσο ατομιστές, τόσο δειλοί, ώστε δεν τολμάμε να απαιτήσουμε οργανωμένα, μεθοδικά, με πείσμα, διάρκεια και μαχητικότητα ούτε καν αυτό το “λίγο”: κρίση - ξεκρίση, εμείς θέλουμε το μερίδιό μας απ’ τον πλούτο που παράγουμε, και δεν πρόκειται να μας κάνετε καλά!!!

Κι έτσι επιστρέφουμε στο πλάνο 30/900, και στον διπλό χαρακτήρα που έχει αυτή η πρότασή μας προς όλους τους εργάτες, όλους τους προλετάρους, όλους τους μισθωτούς των λίγων εκατοντάδων ευρώ σ’ αυτήν εδώ τη χώρα.

- Σε πρώτη προσέγγιση το 30/900 είναι ένας **ποσοτικός στόχος**, που αφορά την *μισθολογική ανατίμηση της εργασίας*. Και σαν τέτοιος μπορεί, πράγματι, να χαρακτηριστεί μετριοπαθής. Είναι ωστόσο απλά και κατανοητά δικαιολογισμός. Και τολμάμε να υποστηρίξουμε, είναι ένας στόχος ρεαλιστικός.

- Λαμβάνοντας υπόψη (απ’ την άλλη μεριά) το ποιες είναι οι τακτικές και η στρατηγική των αφεντικών και στην Ελλάδα και παντού, λαμβάνοντας δηλαδή στα σοβαρά και χωρίς ψευδαισθήσεις υπόψη μας ότι μεθοδεύουν και εφαρμόζουν σταθερά και συστηματικά την όλο και πιο βίαιη υποτίμηση των πάντων, της εργασίας, της χαράς, της ζωής της ίδιας· και λαμβάνοντας υπόψη την ηττοπάθεια και τα αδιέξοδα που χαρακτηρίζουν το μεγαλύτερο μέρος της τάξης μας, συνυπολογίζοντας λοιπόν όλα αυτά, το 30/900 είναι ένας **ποιοτικός στόχος**. Που αφορά την *πολιτική αναβάθμιση / αυτοαξιοποίηση των εργατών - σαν τάξης που μιλάει και πολεμάει για το δικό της δίκιο και όχι “για το καλό της οικονομίας”* - δηλαδή των αφεντικών! Κι αυτός είναι ένας στόχος σύγκρουσης και όχι συμβιβασμού.

> Είναι στόχος σύγκρουσης πρώτα απ’ όλα ενάντια στην διαχείριση των αφεντικών. Δεν χρειάζονται πολλά εδώ. Έχουμε γίνει σα “γύρος στη σύμβαλα”: κάθε τόσο μας κόβουν κι ένα κομμάτι....

> Είναι στόχος σύγκρουσης, επίσης, ενάντια στην ηττοπάθεια, την παραίτηση, τις διάφορες παρακρούσεις και μανιοκαταθλίψεις μέσα στην ίδια μας την τάξη. Ενάντια στο “τίποτα δεν γίνεται”, στο “ο σώζων εαυτὸν σωθήτω”. Ενάντια στον καννιβαλισμό που θα προκαλέσουν αναπόφευκτα οι μοναχικές συνθήκες των στερήσεων.

> Είναι στόχος σύγκρουσης με κάθε αποπροσανατολισμό. Απέναντι στον εθνικισμό / ρατσισμό που υποδεικνύει ότι πρέπει να κτυπηθούν οι μετανάστες εργάτες... Ξέρουμε ότι δουλεύει όλο και περισσότερο στο φουλ αυτό το κόλπο. Απέναντι στις “πατριωτικές θυσίες” που αναδύονται μέσα απ’ την έγνοια για την “οικονομία”. Οι βιόμηχανοι θέλουν να σώσουν τις επιχειρήσεις τους. Οι τραπεζίτες τις τράπεζές τους. Οι έμποροι τα μαγαζιά τους. Οι ξενοδόχοι τα ξενοδοχεία τους. Οι καρβανάδες τα όπλα τους. Οι παπάδες τις εκκλησίες και τις περιουσίες τους. Οι πολιτικοί τους χοντρούς μισθούς τους. Οι μηντιάρχες τις προπαγανδιστικές τους μηχανές. Αλλά εμείς, οι εργάτες, πρέπει λέει να νοιαζόμαστε για την “οικονομία” - δηλαδή για όλους αυτούς!!! Ε, και άμα περισσέψει και τίποτα, κι αν έχουν την καλωσύνη, σε καμιά 20αριά χρόνια...

> Τέλος είναι στόχος σύγκρουσης απέναντι στον βερμπαλισμό όλων των εκδοχών της αριστεράς στην Ελλάδα. Που έχει γίνει εδώ και χρόνια φτυστή όπως ο τυπικός έλληνας μικροαστός: έχει τεράστια ιδέα για τον εαυτό του, και, άμα προκύψει καυγάς ... “κρατάτε με να μην τον σκίσω!”... Κατά τα άλλα δουλοπρέπεια και ψευτομαγκιές. Φανφάρες και νομιμοφροσύνη. Απειλές, κατάρεις - και κυκλώματα. Ψευτοεπαναστατικότητα και απέραντη γραφειοκρατία. Έπαρση και μικρομεγαλισμός.

Λέμε λοιπόν ότι το πλάνο 30/900 είναι συλλογική αναμέτρηση μεγάλης διάρκειας με διπλό χαρακτήρα. Θέτουμε έναν στόχο σαφή, ξεκάθαρο, λογικό, εξηγήσιμο, και - επιμένουμε - ρεαλιστικό (αλλά όχι με την στρεβλή έννοια του “εδώ και τώρα”) με την προϋπόθεση ότι η απάντηση, η δικιά μας απάντηση στην κρίση, η εργατική απάντηση, *η γενική ανατίμηση της εργασίας σαν αύξηση του κατώτερου μισθού με ταυτόχρονη μει-*

ωση του χρόνου θα γίνει κατανοητή από ένα ικανό αριθμό εργατών. Και ταυτόχρονα, μέσα απ' αυτόν τον στόχο, ξεδιπλώνουμε έναν δεύτερο, εξίσου σημαντικό, που είναι η πολιτική αναβάθμιση της τάξης μας: η οργάνωση της αποφασιστικότητας και της προσήλωσής μας στον συλλογικό, οικονομικό εαυτό μας σαν η τάξη των μοναδικών δημιουργών του πλούτου.

Είναι σαφές ότι η πολιτική αναβάθμιση, το να αποκτήσουμε δηλαδή, σαν εργάτες, σαν μισθωτοί, την συλλογική αυτοπεποίθηση, την συλλογική

σιγουριά, την συλλογική ευθυκρισία, όλα αυτά που έχουμε χάσει, είναι εκείνο που θα κάνει πραγματικότητα την ποσοτική ανατίμηση της εργασίας. Ο δικός μας ρεαλισμός, κόντρα στο ρεύμα, δεν είναι η μιζέρια του “όλα είναι σκατά”. Ο δικός μας ρεαλισμός, (και τολμάμε να πούμε) ο ρεαλισμός που αξίζει στους δημιουργούς του πλούτου, είναι ότι κόντρα στις αντιξοότητες του παρόντος μπορούμε να δημιουργήσουμε και το μέλλον μας.

Αν σηκώσουμε ψηλά τα χέρια τώρα, θα μείνουμε αιχμάλωτοι για πάρα πολύ καιρό!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 - Μία μελέτη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ενός παρακλαδιού του ΟΗΕ) δείχνει ότι ανάμεσα στο 1973 και το 2008, δηλαδή πριν την χρεωκοπία της Lehman Brothers και όσα ακολούθησαν, η μέση παραγωγικότητα της εργασίας είχε αυξηθεί ανά κράτος ως εξής: ΗΠΑ 185%, Καναδάς 181%, Ιαπωνία 200%, Νότια Κορέα 650% (!), Σιγκαπούρη 465%, Αυστρία 210%, Γαλλία 180%, Γερμανία 185%, Ιταλία 187%, Αγγλία 200%. Αυτή είναι η επίσημη παραδοχή του ότι ένας εργάτης σε μία ώρα παρήγαγε διπλάσια εμπορεύματα (πράγματα ή υπηρεσίες) το 2008 σε σχέση με το 1973.

Όμως αυτή η παραδοχή είναι σκόπιμα υποεκτιμημένη. Δεν μπορούμε να εξηγήσουμε εδώ γιατί, αλλά επιμέρους εμπειρικές παρατηρήσεις και μελέτες δείχνουν ότι η μέση παραγωγικότητα της εργασίας παγκόσμια έχει τουλάχιστον τριπλασιαστεί μέσα σε 35 χρόνια.

2 - Στις 18 Νοέμβρη του 2008, για παράδειγμα, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών έκανε ημερίδα με θέμα την κρίση. Συμμετείχαν όλοι οι έλληνες τραπεζίτες, έλληνες βιομήχανοι, ο τότε υπουργός Οικονομικών Αλογοσκούφης, η Κατσέλη (τότε βουλευτής της αντιπολίτευσης) και ξένοι οικονομολόγοι. Μεταφέρουμε εδώ εντελώς ενδεικτικά δυο φράσεις του Αλογοσκούφη:

...Η κρίση, δυστυχώς, έχει περάσει και στην πραγματική οικονομία. Στην πραγματική οικονομία και των Ηνωμένων Πολιτειών αλλά και του υπόλοιπου κόσμου. Επηρεάζει παντού το εμπόριο, τις επενδύσεις, την κατανάλωση, τις θέσεις εργασίας και το βιοτικό επίπεδο.

Δεν είναι, βεβαίως, η πρώτη φορά που περνάμε κρίση στην περίοδο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας των τελευταίων χρόνων. Αλλά σίγουρα η κρίση που βιώνουμε σήμερα είναι η πιο οξεία και η πιο εκτεταμένη, μετά την μεγάλη ύφεση της δεκαετίας του 1930.

Σε καμία περίπτωση δεν συγκρίνεται με άλλες περιπτώσεις χρηματοπιστωτικών και χρηματιστηριακών αναταραχών που ζήσαμε μετά το 1987. Εκείνες ήταν ασφαλώς πολύ μικρότερου βεληνεκούς, ενδεχομένως πιο εύκολο να αντιμετωπιστούν....

Αυτά (και άλλα που φαντάζεσθε) κουβεντιάζονταν επίσημα, στην Αθήνα, το Νοέμβρη του 2008...

3- Πρόκειται για το “Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της”, του Jeremy Rifkin. Ας σημειώσουμε ότι ο συγγραφέας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί δεξιός σοσιαλδημοκράτης...

4 - Μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο, οι καινούργιοι μάνατζερ της Kellogg's, έβαλαν στόχο να εξαφανίσουν το 30ωρο, χωρίς όμως να καταφύγουν σε διοικητικά μέτρα που θα προκαλούσαν την οργή των εργατών. Έκαναν μια έρευνα το 1947, για να ανακαλύψουν (με μεγάλη δυσαρέσκειά τους) ότι το 77% των εργατών και το 87% των εργατριών της επιχείρησης προτιμούσαν

τις 30 ώρες δουλειάς την εβδομάδα, *ακόμα κι αν αυτό σήμαινε μείωση του μισθού* - που ωστόσο δεν μπορούσε να γίνει.

Έτσι οι μάνατζερ ξεκίνησαν μια προσπάθεια να βρουν ποιά τμήματα των εργοστασίων της Kellogg's θα ήθελαν περισσότερα λεφτά και λιγότερη ξεκούραση, προσφέροντας αυξήσεις σε όσους θα δέχονταν να δουλεύουν 40 ώρες την εβδομάδα. Πόσο καιρό τους πήρε για να πετύχουν τον σκοπό τους; Ακριβώς 40 χρόνια! Η άρνηση των εργατών να δουλεύουν περισσότερο από 30 ώρες ήταν τόσο ισχυρή, ώστε μόλις το 1985 δέχτηκε το τελευταίο τμήμα της παραγωγής να δουλεύει 40 ώρες την εβδομάδα, έναντι μεγαλύτερων μισθών...

Η έκδοση αυτής της μπροσούρας έγινε απ' το “καφενείο των ανέργων” τον Δεκέμβριο του 2010

Όλα τα έξοδα τα πληρώνουμε απ' την τσέπη μας, φροντίζοντας να κάνουμε όσα περισσότερα μπορούμε οι ίδιοι. Δεν έχουμε σχέσεις, και είμαστε εχθρικοί, σε κόμματα, μήνια, μαφίες, εκκλησίες και κάθε άλλον τύραννο της ζωής μας. Έχουμε εμπιστοσύνη στις δυνατότητες των καθημερινών, “ανώνυμων” ανθρώπων - αρκεί και οι ίδιοι να τις ανακαλύψουν και να τις ασκήσουν υπέρ του κοινού, εργατικού δίκιου. Κι εμείς τέτοιοι είμαστε πάντως· με κάμποσο πείσμα παραπάνω, ίσως, απ' τον μέσο όρο.

Αν δεν απελευθέρωσουμε τη δύναμη του μυαλού και της καρδιάς, κανένας δεν πρόκειται να το κάνει για ‘μας. Και κανένας δεν πρόκειται να φοβηθεί τους “φουκαράδες”.

Βασικές αναλύσεις που υποστηρίζουν το εγχείρημα του *πλάνου 30/900* εκδόθηκαν σε 4.000 αντίτυπα, και διανεμήθηκαν δωρεάν στην Αθήνα και άλλες πόλεις, μέσω των *тетраδιών για εργατική χρήση*. Για όσους / όσες ενδιαφέρονται να τα διαβάσουν, υπάρχουν ηλεκτρονικά, στις εξής διευθύνσεις:

πρώτο τετράδιο [απ' τα ψηλά στα χαμηλά και απ' τα πολλά στα λίγα], Μάρτιος 2010:

sarajevomag.gr/vivliothiki/block_crisis.html

δεύτερο τετράδιο [αυτή (η κρίση), αυτές (οι τράπεζες), κι εμείς οι υπόλοιποι]. Σεπτέμβριος 2010:

sarajevomag.gr/vivliothiki/block_tetradio_2.html

τρίτο τετράδιο [τεχνολογική αναδιάρθρωση: τί σχέση έχουν οι καινούργιες μηχανές με την παρούσα κρίση;], Νοέμβριος / Δεκέμβριος 2010:

sarajevomag.gr/vivliothiki/block_tetradio_3.html

Το (υπό κατασκευήν) site του πλάνου 30/900 έχει διεύθυνση: **plano30900.gr**